

JEVREJSKA NARODNA I UNIVERZITETSKA BIBLIOTEKA U JERUSALIMU

U sklopu zgrada neobične moderne arhitekture univerzitetskog grada na Givat Ramu u Jerusalimu štrči jedna, po svojoj ravnoj fasadi od beloga mermera sa relativno malim prozorima na donjoj trećini fasade, postavljena sva na stubovima, zgrada Jevrejske narodne i univerzitetske biblioteke. Kao što se vidi i po imenu, njena je namena dvostruka: da bude nacionalna biblioteka vaskolikog jevrejskog naroda, s jedne, i univerzitetska biblioteka, s druge strane. Prema tome: u jednoj kolekciji nalaze se knjige, manuskripti, časopisi i ostali materijali koji su u uskoj vezi sa životom i kulturom jevrejskoga naroda. Kao biblioteka hebrejskoga univerziteta ona sakuplja knjige iz svih domena nauke, a posebno one, koje su od značaja za instrukciju i naučno istraživanje. No, uza sve to, ona predstavlja i centralnu biblioteku Izraela, koja po potrebi daje i bibliografska obaveštenja, knjige na pozajmicu i poklanja publikacije drugim institucijama.

Zamisao o stvaranju jedne ustanove od tako velikoga značaja za jevrejski narod uopšte, usko je povezana sa imenom ruskog Jevrejina dr *Jozefa Hazanovića*, lekara po profesiji, koji je toj zamisli i ostvarenju posvetio sav svoj život, žrtvujući joj trideset godina svoga života i sav svoj imetak. Životni cilj koji je sebi postavio on je i ostvario: prilikom svoje posete Palestini 1890. godine on joj je postavio temelje uz učešće jerusalimске lože Bene Berit. Zamisao o stvaranju ovakve biblioteke odmah je prihvatio i docnije joj se sav posvetio do kraja svoga života 1951. g. profesor dr *Heinrich Loewe*. Od 1920. godine direktor ove biblioteke bio je prof. dr *Hugo Bergmann*, koga je nasledio prof. dr *Gotthold Weil* i bio na čelu biblioteke sve do 1947. godine. Od tada do danas na čelu ove ustanove stoji u svojstvu direktora dr *Curt Wormann*, nekadašnji direktor gradske biblioteke u Berlinu — Kreuzberg i do-

cent bibliotekarske škole u Berlinu. Kao njen vicedirektor fungira dr *Isahar Joel* koji radi u toj ustanovi oko trideset godina, stekavši naročite zasluge kao bibliograf.

*

Temelji moderne zgrade nove jerusalimske biblioteke postavljeni su 1926. godine na brdu Skopusu, koje se hebrejski zove Har Hacofim. Sredstva za podizanje te zgrade, koja je svojevremeno stajala 40 hiljada palestinskih funti, namaknuta su od zaostavštine *Davidu Wolfsohna*, bivšeg drugog predsednika Svetske cionističke organizacije posle smrti Teodora Herzla.

Međutim, biblioteka 1948. godine, posle ugovora o primirju sa Jordanijom, morala je da napusti svoje sedište na brdu Skopusu sa svim svojim skupocenim i nenadoknadivim blagom, dotad godinama sakupljanim knjigama i rukopisima, kojih je bilo oko pola miliona. Tako je ovo književno jevrejsko blago postalo praktično neupotrebljivo i pored konvoja izraelskog koji je posećuje svakih 15 dana kao i prvobitnu bolnicu »Hadasa« koja je takođe ostala na jordanskoj teritoriji.

Usled toga gubitka učinjeni su, posle stvaranja države Izrael, ogromni naponi za pribavljanje novih kolekcija, tako da danas ova biblioteka poseduje više od milion knjiga, uz znatan broj spasenih knjiga jevrejskih biblioteka iz nacističkog vremena u Evropi. Biblioteka prima svake godine oko deset hiljada časopisa, a ima oko sedam hiljada manuskripata, među ovima i veoma vrednih.

*

Da bi čitalac dobio predstavu o zamašnosti ove znamenite institucije, smatramo potrebnim da navedemo sledeće detalje i podatke. Biblioteka ima dve velike čitaonice: jednu za 250 osoba sa ručnom bibliotekom sa opštim priručnicima i podsetnicima, delima duhovnih znanosti, i drugu čitaonicu za 100 osoba sa časopisima. Zatim, ona ima čitaonice za stručnu literaturu (judaiku i hebraiku) sa 80 sedišta; za orijentalistiku posebno, takođe sa 80 sedišta; nadalje čitaonicu za socijalne znanosti za 50 osoba; za jurisprudenciju sa 250 sedišta; za prirodne nauke i matematiku sa 75 sedišta; za slikarsku umetnost i muziku sa 50 sedišta; šest posebnih prostorija za posebne kolekcije koje se pozajmljuju uopšte: to su skupocene i vrednosne kolekcije po imenu *Švadron (Saron)*. To je kolekcija jevrejskih autografa i portreta, zatim zbirka po imenu *Friedenwald* o istoriji medicine, a posebno o Jevrejima u medicinskoj nauci; zatim muzička lična zbirka čuvenog pok. dirigenta *Sergija Kusevickog*. Biblioteci je pridodata veoma prostrana medicinska biblioteka po imenu *Dr Julius Jarcho*, koja inkor-

porira više od 20 medicinskih bibliotekarskih ogranaka u raznim oblastima Izraela. U sastavu ove biblioteke na univerzitetskom kampusu nalaze se i šest soba za studiranje manuskripata, zatim po jedna prostorija za kataloge, za pozajmljivanje knjiga i jedan laboratorijum za mikrofilmovanje; nadalje, 25 kancelarijskih prostorija za službenike biblioteke, te sale za izložbe, čitanje, sastanke i zborove. Knjige su postavljene na visokim policama sa po pet redova sa predviđenim mestom za dva i po miliona knjiga. Zidanje same zgrade stajalo je oko dva miliona dolara. Dabome da je bilo mnogo darodavaca, kako u novcu tako i u knjigama i u manuskriptima, i to kako pojedinaca tako i korporacija širom jevrejskih zajednica u svetu.

Danas ova biblioteka vrši razmenu publikacija sa 1058 institucija u 67 država. I najzad, da pomenemo da ova biblioteka služi kao centralno čuvalište za svu literaturu koju su pisali Jevreji kao i za onu koja je o njima napisana.

*

Evo sada nekoliko najnužnijih detalja o njenim odsecima. Ona poseduje pored opštih zbirki dela iz oblasti duhovnih i prirodnih nauka i odseke judaističke i orijentalne, kao i poseban arapski odsek, zatim jedno veliko odeljenje medicinskih knjiga koje snabdeva stručnom literaturom profesore, docente, studente, bolnice i lekare širom zemlje. Biblioteka ima i svoju sopstvenu muzičku biblioteku. Zatim zbirku iz istorije medicine, s posebnim delima o udelu Jevreja kao lekara u istoriji medicine; nadalje zbirku knjiga za pravni fakultet, za advokate i sudije ove države; odsek za autograme, pisma i portrete, a takođe i mnoštvo rukopisa mnogih dela. Ova ustanova ima veliku zbirku arapskih dela, manuskripata i časopisa sa posebnom čitaonicom, kojom se koriste naročito arapski studenti inskribirani na hebrejskom univerzitetu.

U muzičkom odseku postoje i mnoge note posvećene specifičnoj jevrejskoj muzici, liturgiji, narodnoj muzici i modernim izraelskim kompozicijama.

Nemoguće je u okviru kratkog članka ulaziti u sadržinu knjiga izvesnih najinteresantnijih pojedinih odseka, a naročito judaistike.

One će možda biti predmetom posebnih razmatranja jednog od narednih mojih članaka. To već i stoga što je ovaj članak zamišljen kao jedan opšti pregled za uvid u zamašnost ove nacionalne ustanove. Stoga evo samo još nekoliko pojedinosti od opšteg značaja.

— U želji da dokažu svoju dobru volju i raspoloženje prema Jevrejima, oko 335 nemačkih izdavačkih preduzeća posle rata po-

slalo je do marta 1955. godine 3354 knjige u vrednosti od 42 hiljade maraka.

— Prema opšte usvojenoj praksi biblioteka ima dva glavna kataloga: jedan po autorima, a drugi po nazivu knjige, od kojih postoje najmanje po dve karte za kartoteku. Oba ova pomenuta kataloga stoje na raspolaganju čitalačkoj publici u posebnim sobama za kataloge. U autorskom katalogu zbog slova na kojima su dela štampana i jezika, katalogi su podeljeni u pet zbirki: engleska zbirka (pod koju su podvedena sva dela pisana latinicom na raznim jezicima), zatim hebrejska, jid.š, arapska i ruska zbirka.

— Pri biblioteci, odnosno pri hebrejskom univerzitetu, postoji i škola za stručne bibliotekare pod vođstvom direktora biblioteke dr *Carla Wormanna*. Ona traje jednu, odnosno dve godine, a primaju se kandidati sa stečenim nazivom najmanje bachelor of art. Osnivanje ove škole potpomogao je Unesco u licu stručnjaka profesora *Leona Carnovskog* iz škole za bibliotekare na Univerzitetu u Čikagu, koji se o vrednosti dela i o organizaciji biblioteke izrazio veoma pohvalno.

U Jerusalimu
januara 1963. godine